

Τόμοι τῆς «Ἑστίας» καὶ παλαιὰ φύλλα αὐ- τῆς πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ ἐπιμομένους οἱ βου- λόμενοι νὰ ἔχωσιν ἀπ' ἀρχῆς τὸ δημοσιεύμενον μυθιστόρημα δύνανται νὰ προηγουμένως πάντα τὰ προηγουμένα φύλλα, ἐν οἷς περιέχεται ἡ με- τάρρασις, ἀντὶ λεπτῶν 25 ἑκαστον.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Κατὰ τινα ἀγγλικὴν ἐφημερίδα ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ ἐν Καί- ρῳ αἰγυπτιακοῦ Μουσείου κ. Maspero, προτοῦ καταλίπη τὸ Κάιρον, ἀνεκάλυψε πολλὰς ἑκατοντάδας Κοπτικῶν χει- ρογράφων.

— Πρὸ καιροῦ εἶχον ἀναγγεῖλαι τὴν προσεχῆ δημοσί- ευσιν ἀνεκδῶτων ἐπιστολῶν τοῦ Βύρωνος καὶ τῆς οἰκογενείας του διὰ τοῦ ἀγγλικοῦ περιοδικοῦ «Ἀθηναίου». Ἡ δημοσί- ευσις αὕτη ἀναστέλλεται ἐπὶ τοῦ παρόντος, διότι κατὰ τινα σημείωσιν τοῦ «Ἀθηναίου» ἐν ἐνὶ τῶν τελευταίων αὐτοῦ φύλλων, αἱ οἰκογένειαι τοῦ Βύρωνος καὶ τῆς συζύγου του παρεκάλεσαν τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ νὰ μὴ δώσῃ τὰς ἐπιστο- λὰς ταύτας εἰς τὸν δημόσιον, ἡ δὲ διεύθυνσις ἔκρινεν ὅτι ὤ- φειλε νὰ εἰσακούσῃ τὴν παρατήρησιν ταύτην τῶν δύο οἰκο- γενειῶν.

— Ἐκ τινος ἐκθέσεως τῆς «Νέας σαξισπηρείου Ἐταιρί- ας», μανθάνομεν ὅτι ἐξ 114,000 στίχων, οἵτινες ἀποδίδον- ται εἰς τὸν Σαξισπηρον, μόνον αἱ 100,000, ἐν στρογγύλῳ ἀριθμῷ, εἰσὶ γνήσιοι τοῦ μεγάλου ὁρμητικοῦ.

— Αἱ ἱατρικαὶ ἐφημερίδες τῆς Ῥωσσίας γράφουσιν ὅτι αἱ ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Πετρούπολεως ὁρισθεῖσαι παραδόσεις τῆς ἱατρικῆς διὰ τὰς γυναίκας θέ- λουσι καταργηθῆ. Ἡ ἐφημερίς «Φωνή» ἐκφράζει τὴν λύπην αὐτῆς ἐπὶ τούτῳ, λέγουσα ὅτι ἡ δημοσία γυνώμη καὶ ὁ τύ- πος εἶχον ἐπικρατήσει εἰς τὸν νεωτερισμὸν τούτων, δι' οὗ εἶχον ἀνοικθῆ στάδιον ἐν ᾧ εὑρισκον τὰ μέσα ὑπάρξεως μέ- γας ἀριθμοῦ γυναικῶν.

— Ἡ βιενναῖα «Γενικὴ Ἐφημερίς», ἀναφέρει ὅτι ὁ Γκαί- τα, ὁ μέγας Γερμανὸς ποιητῆς, ἐν τινι ἐπιστολῇ αὐτοῦ ἀπὸ 21 Φεβρουαρίου 1827 προεῖπε τὴν τομὴν τοῦ Ἰσμοῦ τοῦ Σουέξ, προσέθετον ὅτι, ὅταν τὸ ἔργον ἤβησε συντελεσθῆ, οἱ Ἀγγλοὶ θὰ κατελάμβανον αὐτό.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΘΕΟΤΟΚΟΠΟΛΟΣ

Ἐκ τινῶν μεγαλονόμων καλλιτεχνῶν, τῶν κλειστάντων τὴν ἀνάμνησιν τῆς φράσις τέχνης, ἐπέζηλον κατέχει θε- σιν ὡς πρωτοστάτης τῆς λεγομένης «Ἰσπανικῆς σχολῆς» ὁ Κυριακὸς ἦτοι Δομίνικος Θεοτοκόπουλος, γνωστὸς ὑπὸ τὸ ἄλλο ἐθνικὸν αὐτοῦ ὄνομα il Greco. Κατὰ τὴν ἐσχάτως γενομένην δημοπρασίαν τῶν εἰκόνων τοῦ δουκὸς Χάμιλτων, τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον ἠγόρασεν ἐν ἀριστοῦργημα τῆς γρα- φίδος τοῦ περιηλεοῦς Ἑλληνος ζωγράφου καὶ ἀρχιτέκτο- νος. Ἐντεῦθεν δὲ ὁ κλεινὸς Ἀγγλος τεχνοκρίτης Ῥόβιν- σων ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ δημοσιεύσῃ ἐν τῷ «Χρόνῳ» μακρὸν ἄρθρον πρὸς χαρακτηρισμὸν τοῦ Θεοτοκοπούλου.

Ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ πνευματικῆς ἡμέρας, λέγει, περὶ τὰ τέλη τῆς 16 καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς 17 ἑκατονταετηρίδος ὑπῆρξεν ἀ- νέκαστον ἰδιόρρυθμον καὶ ἰδιόδοξον, προεβῆ δὲ εἰς ἀρχότητα ἰκανότητος, μεθ' ἧς τοσοῦτον ἰσχυράλιζεν ὄμματά τε καὶ διάνοιαν, ὥστε ἐπαξίως θὰ προσηγορεύετο ὁ Βαγδόβεν ἢ ὁ Μόζαρτ τῆς ζωγραφικῆς ἄλλοτε τὸν ἀντικεῖνον ἀπεδείχθη ἄ- γριος βασιφῶδης, ὅστις, καὶ ἐν μέσῳ ἀσυναρτήτων φύγγων καὶ πολυτραχέου φαντασίας, ἐξέφερον ἤχους, διαλύοντας τὴν καρδίαν. Ὁ ἄνθρωπος εἶχε δόσιν μανίας, οἷα καταφαί- νεται ἐν τοῖς ἔργοις του ἦτο γριφὸς καὶ βλάσφημος τῶν ὁμη- λίκων του, ὅστινες διέτρησαν ὀρθοσκευτικὴν εὐλάβειαν καὶ εἰς τὰ μάλλον ἐκρυβηκαὶ καὶ δυσνόητα τῶν εἰκονισμάτων του. Ὁ εὐλόγητος βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας Φίλιππος ὁ Β', καίτοι ἔχων ἐπιστήθιον φίλον καὶ ἀδελφικὸν ζωγράφον του τὸν Τιτιανόν, δὲν ἐδίστασε νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἔναι τῶν εἰ- κόνων τοῦ Ἑλληνος ὁ περιηλεὶς ὁ τῆς Βενε-

του. Τὴν ἑλληνικὴν καταγωγὴν του μαρτυροῦσιν αἱ ἑλλη- νικώταται ὑπογραφαί του. Εἰς Ἰσπανίαν κατέβη τῷ 1577, ἐτελεύτησε δὲ πλήρως ἡμερῶν τῷ 1625 ἐν Τολέδῳ. Ἦτο μαθητὴς καὶ ὁπαδὸς τοῦ Τινορέτου καὶ τῶν Βισσάνων, ἐ- μελέτησε τὰ ἀριστοῦργεματὰ τοῦ Παύλου Βερνακιῶ καὶ διέτριψε μακρὸν ἐν Βενετίᾳ, πρὶν ἢ μεταναστεύσῃ εἰς τὴν χερσόνησον τῶν Πυρραίων. Ἐν τούτοις ὁ Θεοτοκόπουλος σπανιώτατα ἀπεμιμήθη τὸ ὄφος, τὴν μέθοδον καὶ τὰς ἰδέας τῶν διδασκάλων του ἢ ἄλλων ζωγράφων ἀπ' ἐναντίας οὐ- δεὶς ἐφάνη ἐν τῷ σταδίῳ τῆς τέχνης μάλλον ἀνεξάρτητος καὶ ἐν πᾶσιν πρωτότυπος ἢ αὐτός. Ὑπῆρξεν ἀληθῆς πρό- ὄρομος ἄλλου δαιμονίου πνεύματος, τοῦ Βελατκούεζ, ὅς- τις προσῶτης ἐμελέτησε καὶ ἐμιμήθη τὰ ἔργα ἐκείνου, ὡς ἐμελέτησε καὶ ἐμιμήθη τὰ τοῦ Ριβέρα ἐν ἡλικίᾳ νεωτερώτα. Τὰ ἔργα πλεονεκτήματα τοῦ μεγάλου Ἑλληνος ζωγρά- φου εἶνε τῶν ἀδυνάτων νὰ παρασταθῶσι διὰ λόγων. Ὁ Θεο- τοκόπουλος ὑπῆρξεν πρωτίστα καὶ μάλιστα ἀνυπέβλητος χρωματιστῆς. Ἐν τῇ ποικιλίᾳ καὶ βαθμιαίᾳ ἐναλ- λαγῇ τῶν χρωμάτων εἶχε θεσπέσιον ἐμπνευσιν, ἀξίαν νὰ καλῆται μελωδία, ἀρμονία καὶ ψυχὴ τῆς μουσικῆς. Ἐν τε τοῖς λεπτοῖς καὶ ἐν τοῖς ἀξέστοις ἔργοις του ἐπικρατεῖ πάν- τοτε τὸ καινὸν καὶ τὸ ἐκρυβον. Τοῦς ἀνθρωπίνους τύπους ἤρσατο ἐκ τῶν ἐν Ἰσπανίᾳ ἀγροτῶν ὁ Χριστὸς, ἡ Παρ- θένος, τὸ Ὑπέρτατον Ὄον, οἱ ἄγιοι, οἱ ἄγγελοι κλ. ἔχουσι φυσιογνωμίαν ἰσπανικὴν, δὲν εἶνε ὅμως διὰ τοῦτο ἥττον ἐ- παγωγοὶ καὶ Ουαρμῆσιοι. Αἱ ζωγραφίαι του οὐτε χυδαίαι εἶνε, οὔτε ἀλλοκοταί· σχεδὸν εἰπεῖν λαλοῦσι καὶ ἀποκαλύ- πτουσι τὸν γενναῖον, μεγάλθυμον καὶ ἱπποτικὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἰσπανοῦ. Ἐν ἔργῳ ἐκόναν ἀνθρώπων μάλλον ἢ ἀ- γίων, ὅτι προεβίβαζε τὴν τέχνην του εἰς τελειότητα. Αἱ ἀν- θρώπινοι εἰκόνες του εἶνε σπανιώταται· σώζονται δὲ οὐδα- μὸς ἄλλοι ἢ ἐν Ἰσπανίᾳ, καὶ δὴ ἐν Μαδρίτῃ παρὰ τισιν ἱππότηται, ὅστινες τὰς τιμῶνας ὡς ἱερότατα πατρῶια κειμή- λια. Ἐν μῆ τῶν «ἐμμανῶν» εἰκόνων του, παριστανούσῃ τὸν χειρισμὸν τῆς Παρθένου, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἐν εἴ- δει περιστερᾶς, φαίνεται καταβαθνὸν ὡς κύριος τοῦ Νικ- γάρα καταρρακτῆς περικυκλῶν διὰ πυρίνων γλωσσῶν τὴν περίθρονον Μαριάμ· ὁ δὲ Ἀγγελοῦς ὁρμάται εἰς τὰ πρόσω μετὰ τοῦ κρῖνου, ὅτανε ὄθρονομος ὑπὸ σφοδρῷ ἀνέμῳ. Ἐὸ ἄλλο ἔργον ἐκφράζει τὴν ἰδέαν ἀνερευνητοῦ τινὸς φυσι- κῆς ἀνατροπῆς ἄλλα καὶ ἐν τῷ κωκυθῷ τούτῳ πρωτότυπα τινα, φραιότατα καὶ ἀπαράμιλλα χρώματα διακρίνονται πολλὰχὸς ὡς φέβειες πλοῦσι καὶ εὐγενεὸς μετᾶλλον ἐν μέσῳ σκωρικῶν ἡραιστέσιον ὄρους. Ἀπομιμήσεις τοιοῦτων εἰκόνων τοῦ Ἑλληνος ἐπαλοῦντο πρὸ τριάντων ἐτῶν πολ- λυάριθμοι ἐν τοῖς παλατιωτικοῖς τῆς Μαδρίτης. Αἱ «φρό- νιμοι» τὸν ἀντικεῖνον εἰκόνες του, οὐδαμῶς οὐδέποτε ἐξετέθη- σαν εἰς πᾶσιν. Ἡ «προσκύνησις τῶν ποιμένων» ἔχει μυ- ρία πρόσωπα γεγραμμένα μετὰ χάριτος καὶ εὐχερείας ἄ- παραυγάζουσι δὲ γλυκιάς χρωμάτων ὡς ὁ ἀδάμας ἐν τῷ φω- τῷ. Ἐν Τολέδῳ σώζεται ἑτέρα αὐτοῦ εἰκὼν παριστάνουσα τὴν κηδεῖαν τοῦ κόμητος Ὀργάξ. Εἶνε ἀνηχημένη ἐν ζω- γραφῇ παρεκκλησίᾳ ἀπὸ τριῶν αἰώνων, ὁμολογεῖται δὲ ὑπὸ τῶν ἐπιστημόνων ὡς μί α τ ῶ ν κ α λ λ ῖ σ τ ῶ ν γ ρ α - φ ῶ ν ἐ ν τ ῆ ὕ φ η λ ῖ ω. Τὴν πομπὴν ἀποτελοῦσιν εὐπα- τριδαί, ἱερεῖς καὶ ἄλλοι ἀκόλουθοι ἐν λαμπροτάταις καὶ ποικιλωτάταις στολαῖς, ὡς ἦτο ἔθνον περὶ τὰ τέλη τῆς 16 ἑκατονταετηρίδος. Καταβιβάζομενος εἰς τὸν τάφον ὁ νεκρὸς κόμης κλίνας τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς χρυσοειδοῦς πανοπλίας του, ἧτις ἔχει λάμπην δυσμέμου ἡλίου κύκλῳ τοῦ κέντρου τοῦτου ἴστανται κληρικαὶ καὶ λαϊκοὶ ἐν μεγαλοπρεπεῖ καὶ ἀπιστέστῳ ποικιλίᾳ χρωμάτων. Πολλὰς τοῦ Ἑλληνος εἰ- κόναν ἠγόρασεν ἐξ Ἰσπανίας ὁ βασιλεὺς Λουδοβίκος Φίλιπ- πος· καλλίστη δὲ ἦτο ἡ παριστάνουσα τὸν Ἰησοῦν διώκοντα τοὺς κολλυβιστὰς ἐκ τοῦ νεοῦ. Ἐν Ἰσπανίᾳ διέπρεψεν οὐ μόνον ὁ ζωγράφος, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀρχιτέκτων καὶ ἀγαλ- ματοποιός. Ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ γράφει περὶ τοῦ Θεοτο- κοπούλου ὁ κ. Ρόβινσων.

Τὸ κλέος τοῦ Ἑλληνος ζωγράφου διαθρύπτει τὴν φιλο- τριμίαν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ὅπερ δύναται νὰ καυχήθῃ, ὅτι καὶ κατὰ τοὺς ἑσπερούς τῆς δουλείας χρόνους, ἀπέδειξεν ἄνδρας, ἐραμιλλοῦς πρὸς τοὺς ἀρχαίους τεχνίτας, τὰ πρῶτα δὲ σέροντας ἐν τῇ τέχνῃ τῶν νέων χρόνων. Ὁ Θεοτοκό- πουλος ὑπερσεσημῶντο ἐπὶ τῇ ἑλληνικῇ καταγωγῇ του, ἀ-

